

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 36
marec 2026
cena 2 eurá

3

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Kde sa podela naša pamäť?

NÁŠ ROZHOVOR

Bolo ich štrnásť - „Víťat Bielej légie“. Rok 1945 priniesol na Slovensko najskôr likvidáciu slovenského štátu, neskôr aj Cirkvi. Na michalovskom gymnáziu si študenti veľmi obľúbili profesora Štefana Hlaváča, katolíckeho kňaza. Ibaže po roku 1948 sa stal pre nový režim nežiaducim. Študenti to nedokázali pochopiť a postavili sa na jeho obranu. No a stali sa záujmovými osobami štB. **Jana STANČÍKOVÁ** sa narodila v roku 1962, napriek tomu má v živej pamäti detstvo s otcom, politickým väzňom Jánom Lukáčom.

Jana Stančíková

Foto Eva Zelenayová

● **Váš otec zažil Jáchymov. Aký bol?**

Otec bol spravodlivý veľmi dobrý človek, takže vôbec ma neťažilo, že bol politický väzeň. Mama hovorila, že keď sa vydávala, tak jej hovorili, že si berie kriminálnika. Ale ja som to

nikdy takto nevnímala. Brala som všetko veľmi prirodzene. Otec nás vždy chcel chrániť pred vonkajším svetom. Bol ľudomil a veľmi veľa ľudí si na neho takto spomína. Nikomu neublížil.

● **Čo to znamenalo? Nikdy ste sa nepýtali, prečo bol zavretý?**

Naša knižnica je plná kníh z tohto obdobia, samizdatov a otec nás nechal čítať.

Pokračovanie na 10. strane

V ČÍSLĚ

Rafael Rafaj
Necháme si mládež opäť zideologizovať?

2

Spýtali sme sa
Juraja Vrábla

3

Eva Zelenayová
Pravda nás oslobodí

3

František Gašparík
Z Majčichova do Ameriky

4

Jozef Tóth
Jozef Kerak – politický väzeň a exulant

6

Bruno Čanády
Skresľovanie histórie pokračuje

7-8

Marián Tkáč
Čaká nás rehabilitácia slovenských dejín

9

Seriál martýrov
Pavol Babík

12

ročník 36 • marec 2026

Necháme si mládež opäť zideologizovať?

Politickí väzni majú stále svoju nezastupiteľnú úlohu v spoločnosti, aby neskĺzla mäkkými formami do nového neototalitného systému. Ako diskriminovaný študent so stopkou na vysokú školu musím upozorniť na nepríjemné spoločenské analógie s minulosťou. Jedným z prejavov totality bolo potlačenie diskusie, pokiaľ nebola v súlade s vytýčenou líniou.

V novembri 89 sme verili, že budeme môcť o všetkom slobodne diskutovať. Táto vízia sa však zarezala v médiách a následne aj v politických debatách. Oživovanie kostlivcov končí tak, že najmä liberálno-progresívny prúd odmieta s druhou stranou vôbec diskutovať.

Žiaľ, toto toxické zlo sa prenieslo z dospelých aj na mladú generáciu, ktorej progresívne orientovaná časť odmieta debaty s neliberálnou časťou politikov, vrátane premiéra, lebo nie sú „na pulze novej doby“, čiže nie sú progresívni.

A máme tu aj ďalší pseudo dôvod, ale v obrátenom garde. Kým v minulosti ste povinne museli stáť „so Sovietskym zväzom na večné časy“, tak dnes študentský ideologicky podkutí alebo indoktrinovaní aktivisti kádrujú, či dotčný je alebo nie je na strane Ukrajiny. Inak nediskutujú, protestujú, píšú „kriedovú revolúciu“.

Aj tento jav má ultraľavičarske korene, pretože kráča podľa manuálu neomarxistických západných „kultúrnych komunistov“, ktorí dlhým pochodom obsadili inštitúcie, vrátane škôl a robia časovo najdlhšie trvajúcu – „kultúrnu“ revolúciu.

K mladým nepochybne patrí aj rebélia, ale nie extrém angažovaných študentov sťa ideologického a dokonca politického predvoja progresivizmu. Totalitné režimy vždy zapojili do svojho ťaženia a dusenia slobody aj mládež v mene ópia pokroku - dnes progresívnej budúcnosti.

Prakticky hneď vo februári 1948 svoju úlohu zohrali aj angažovaní študenti podporujúci komunistický prevrat. Ľavicovo orientovaná a preto protinárodne nastavená mládež organizovala akčné výbory, zhromaždenia na podporu KSČ a pomáhala pri „očistení“ univerzít od „politicky nespohľadlivých pedagógov“. Výsledkom boli čistky na univerzitách (1948-1950). Na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej už 25. februára 1948 akčný výbor vylúčil 12 študentov považovaných za protikomunisticky orientovaných.

Vďaka takémuto angažovanému aktivizmu študentov prišiel neskôr o miesto vedúceho katedry slovenských dejín na UK v Bratislave prof. M. Homza. Odôvodnenie ako vyššie z bývalej červenej príručky: nebol dostatočne genderovo vyvážený... čiže si neosvojil dogmy novej dúhovej ideológie. Podobne ako slovenský jazykovedec Alexander Hirner, ktorý bol po roku 1948 politicky preverovaný a dočasne odstránený z akademických funkcií.

Jedným z fatálnych následkov takéhoto postupu bola aj ideologizácia výučby, čo potichu, za asistencie ideologických mimovládnych organizácií, často aj samozvaných aktivistov prebieha dnes. A to všetko

napriek Prvému článku Ústavy – „Slovenská republika sa neviaže na nijakú ideológiu...“

Mladá generácia bola v roku 1948 výrazne formovaná skúsenosťou druhej svetovej vojny a predvojnovým politickým systémom. Mnohí študenti podľahli komunistickej propagande o sociálnej rovnosti, rýchlej modernizácii, „ľudovej demokracii“ a účasti mládeže na riadení spoločnosti.

Dnešná mladá generácia, podliehajúca ľavičarskemu progresivizmu a jeho ideológii zažíva niečo podobné: militarizáciu Európy, frustráciu z vojny na Ukrajine, pokles životnej úrovne, stratu sociálnych istôt, túži participovať na moci a určí si „svoju budúcnosť“ s víziou bližšie neurčeného „progresu“.

Takže dnes tu nemáme nič nové pod slnkom, len sa nám zasa opakujú totožné naratívy a negatívne javy z minulosti. A to preto, lebo sme uverili, že revolúcia môže byť aj „nezná“, lebo Havlovi „disidenti“ urobili komplot s ešebákmi a odstavili politických väzňov.

V minulom režime nahlasovali študenti „nepriateľské postoje“, dnes nahlasujú „dezinformátorov“, „extrémistov“ či „konšpirátorov“ a dokonca každého s iným názorom. V mene demokratizácie školstva došlo k zapájaniu študentov do riadenia škôl, a tak angažovaní aktivisti opäť vytvárajú tlak na pedagógov, ktorí odmietajú ideologickú orientáciu výučby. Týmto spôsobom sa mladí aktivisti stávajú súčasťou širšieho represívneho aparátu, ktorý systematicky mení charakter univerzít, vrátane potlačania názorovej plurality a diskusie.

Dnes to už nie sú povinné kurzy marxizmu-leninizmu, nahradila ich akože „občianska angažovanosť“ cez mimovládne organizácie, preto toľko krikú pri legislatívnej snahe o ich transparentnosť.

To, čo by politických väzňov a našej pôsobnosti v spoločnosti malo vyrušovať vo vzťahu k budúcnosti je opätovný fakt smerovania k postupnému zániku akademickej slobody a kritického myslenia. Keď najmä univerzity sa opäť stávajú priestorom intenzívnej politickej mobilizácie a ideologickej indoktrinácie. Napríklad medzi partnermi Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského nájdeme aj aktívne politizujúce, ideologické a svojim zameraním aj antinárodné organizácie ako Inštitút pre verejné otázky, Nadáciu otvorenej spoločnosti, Slovenskú atlantickú komisiu či Nadáciu Milana Šimečku.

Fórum mimovládnych organizácií so svojimi angažovanými aktivistami a spanilými nájazdmi na školy tak vytvorilo niečo ako bývalý Národný front s podpornou úlohou pre vládnuce ideológie. Ani my, ani politici a celý aparát štátu zabezpečujúci slobodu a demokraciu by nemali zabúdať na varovný bonmôt Guillaume Fayeho, že „ideologická prevaha je viac ako ústavná väčšina“. Dúfajme, že nedospejeme do štádia, keď by bola aj viac ako vôľa väčšiny ľudu, základ skutočnej demokracie s otvorenou a slobodnou diskusiou.

Rafael Rafaj

podpredseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ**: PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom - Konfederácia politických väzňov Slovenska (KPVS) ● **Šéfredaktorka**: Eva Zelenayová ● **Redakčná rada**: Ján Košíar (predseda), Bruno Čanády, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie**: 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón**: 02-5263 8154 ● **e-mail**: ustredie@pv-zpko.sk ● **webová stránka**: www.pv-zpko.sk ● **ICO**: 00679879 ● **Cena jedného výtlačku**: 2 EUR ● **Predplatné**: 20 EUR/kalendárny rok ● **Predplatné pre zahraničných abonentov**: 50 USD vrátane poštovného ● **Názov účtu**: Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.**: SK74 3100 0000 0040 0012 8109 ● **EV**: 3851/09 ● **Tlač**: PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciam** ● **ISSN**: 1338-404X ● **Materiály** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

SPÝTALI SME SA

Juraja Vrábla

● Ako sa vám žije dnes?

Začiatkom novembra minulého roku sa stalo niečo, čo som vôbec nečakal. Dekan, farár mojej farnosti v Sabinove Marek Haratim oznámil mojej manželke, aby sme prišli na faru. Nestáva sa to často, preto sme začali rozpletať príčiny, prečo nás volá. Tipovali sme, že potrebuje nejaké informácie alebo s niečím pomôcť. Keď sme prišli na faru, čakal nás pán farár s dvoma kaplánmi, na stole bolo prichystané malé občerstvenie a slávnostne mi oznámil, že sv. Otec Lev XIV. ma povýšil do Rytierskeho rádu sv. Gregora Veľkého. Ukázal nám insígnie

a pápežskú listinu, ktorej text bol napísaný na pergamene po latincky, podpísaný štátnym sekretárom Vatikánu Pietrom Parolinom. Pravdu povediac, bol som veľmi prevzápenny, ale i dojatý. Oficiálne mi ocenenie pán dekan odovzdal pri sv. omši 16. novembra 2025.

Pápežský rytiersky rád sv. Gregora Veľkého založil v roku 1831 pápež Gregor XVI. ako ocenenie osobám, ktoré sa významne pricinili o rozvoj Cirkvi, spoločenského dobra a o podporu Svätej stolice. Ide o jedno z najvyšších pápežských ocenení civilnej triedy. Toto ocenenie som dostal ako prvý laik v Košickej arcidiecéze. Nevedel som, aké povinnosti mi z povýšenia do rytierskeho radu vyplývajú, no dozvedel som sa, že takmer žiadne. Rytieri majú zaručené privilegované miesto počas pápežských procesií a pri liturgických sláveniach svätým Otcem.

Pokračovanie na 4. strane

Pravda nás oslobodí

Prekvapuje nás, keď mladá generácia ani netuší, ako žila spoločnosť pred rokom 1989? Čo musela generácia novembrových politikov urobiť, aby sme dnes žili v usporiadanom právnom štáte? A odkiaľ by to mali vedieť? Pripravila niektorá z historických inštitúcií publikáciu, aká by im to vysvetlila? Usporiadala verejnoprávna televízia diskusné relácie? Naopak, keď Milan Ďurica vydal publikáciu *Slovensko a Slováci*, v ktorej iba chronologicky usporiadal heslá významných historických udalostí, musela byť stiahnutá a zlikvidovaná. Prečo? Lebo istá časť spoločnosti ju neprijala a urobila kroky na medzinárodnej úrovni na jej diskreditáciu. Dokonca aj dnes máme bývalých politikov, čo spochybňujú názor, že v Slovensku pôsobili a pôsobia vlády s národnostnou orientáciou i také, kde si politici uspokojovali a uspokojujú iba svoje vlastné ambície.

Jasným príkladom sú poslanci federálneho zhromaždenia, ktorí si v roku 1992 odhlasovali koniec mandátu, lebo hlasovali za zánik federácie, čím umožnili ústavnou cestou vznik samostatného Slovenska. A naopak, poslankyňa za SaS na novinársku otázku v televíznej relácii či by hlasovala za predčasné voľby povedala, že nie, lebo má hypotéku 360 tisíc eur...

Tak teda vráťme sa do roku 1948, keď po nástupe komunistov k moci došlo k znárodneniu všetkého národného majetku. Komunistická ideológia nepripúšťa

la súkromné vlastníctvo výrobných prostriedkov. Takže štát v roku 1989 vlastnil všetky priemyselné i poľnohospodárske podniky, zdravotnícke zariadenia, školstvo. A ešte jednu vec priniesli do života komunisti. Ateizáciu spoločnosti. Komunistická ideológia založená na internacionalizme, vylúčení triednych nepriateľov, ateizácii zbavila ľudí Boha i morálky. Isteže mohli vyznávať svoju vieru, ale iba sú-

SLOVO SVEDECTVA

kromne. Podmienkou kariérneho postupu bolo vyrovnanie sa s náboženskou otázkou. Štáty východného bloku, teda tie, ktoré sa po vojne ocitli pod vplyvom Sovietskeho zväzu ako jednej z víťazných mocností, sa dostali do absolútnej izolácie od ostatného sveta. Hovorilo sa o železnej opone, ktorá rozdeľovala Východ od Západu.

Ľudia sa s veľkou nádejou pozerali na Západ, odkiaľ prichádzali správy prostredníctvom vysielateľov Slobodná Európa, Hlas Ameriky i ďalších. Západ sa v ich predstavách stal svetom slobody, kam napokon mnohí emigrovali aj za cenu straty života. Ale politika nie je humanitárna pomoc. Politici neprichádzajú s programom pomoci pre iné štáty. Politici vždy sľubujú lepšiu životnú úroveň pre svojich občanov. Západ vyčerpал svoje zdroje skončením koloniálnej politiky. Pozornosť obrátil na Východ. Mal svojich disidentov, svoje authority v rozpadávajúcom sa socialistickej systéme. A čo sa stalo? V bývalom

Česko-Slovensku sa symbolom nového veku stalo podanie si rúk Havla s Čalfom. Disidenta s komunistom. A čo ako prvý urobil disident Havel? Zrušil zbrojný priemysel na Slovensku, za čo zožal potlesk v americkom kongrese.

V roku 1989 sa z večera do rána zrušil socialistický poriadok a nastolil kapitalistický. Bez legislatívnych nástrojov. Bez skúseností z riadenia štátu. Pre jedných to bola príležitosť obohatiť sa, pre iných vízia dať ľuďom to, po čom desaťročia túžili. Ale politika národno-štátnych záujmov v pazúroch nenásytného Západu sa presadzovala veľmi ťažko. Veď vieme, že Západ vrhol množstvo peňazí na Zmenu v roku 1998, aby odstránil od moci Mečiara. Pomocou intríg a najmä peňazí prišli k moci politici, čo samostatné Slovensko nechceli. Nastal jeho výpredaj. Miklošova mantra štát je najhorší vlastník mala ospravedlniť masovú privatizáciu strategických podnikov. Štátom na západ od nás...

Že mladí ľudia nemajú jasno v tom, čo sa stalo v roku 1989 a dodnes sa nedokážu zorientovať v politike, je chybou politikov. Kto im povedal pravdu? A komu by uverili v tomto mori hoaxov? Ale že politici nevedia rozoznať politiku na prospech národno-štátnych záujmov je číry alibizmus.

Kedysi sa razilo heslo „Pravda nás oslobodí“. Vydajme sa za ňou.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Umlčaná či popravená sloboda

Naša organizácia si 20. februára 2026 pripomenula 75. výročie popravy troch bývalých študentov trenčianskeho gymnázia Antona Tunegu, Alberta Púčika a Eduarda Tesára položením venca na ich hrobe na Martinskom cintoríne v Bratislave. Stali sa obeťami túžby za štátnu samostatnosť Slovenska.

„Čas letí a svedkovia odchádzajú, pritom sú snahy rôznych ľudí, aby sa všetko zahmlilo, upadlo do zabudnutia a nakoniec vymazalo z dejín. Bolo mnoho vyliatej krvi, bola to príliš veľká krvavá škvrna, aby sa na ňu mohlo zabudnúť. Áno, história týchto štyroch desaťročí bola písaná krvou a slzami

bolesti.“ – Napísal v Svedectve č. 2/2011 Ivan Masár, politický väzeň a člen našej organizácie. Trom slovenským martýrom Púčikovi, Tunegovi a Tesárovi venoval obraz Tri kríže.

Po pätnástich rokoch ešte viac vystupuje do popredia myšlienka zabudnúť na obeť komunizmu, vymazať z našich dejín hrdinstvo ľudí, ktorí položili život za slobodný, samostatný štát. Je našou povinnosťou pripomínať obdobie, keď štátna moc obmedzovala na slobode každého, kto sa jej vzoprel. V minulom čísle sme uviedli článok Jozef Vicen o Bielej légii. Púčik, Tunega a Tesár boli členmi tejto organizácie odporu proti režimu, za slovenskú

SLOVENSKÁ GOLGOTA

Ivan Masár, politický väzeň a člen našej organizácie, venoval trom slovenským martýrom Albertovi Púčikovi, Antonovi Tunegovi a Eduardovi Tesárovi obraz Tri kríže.

(red)

štátnosť. Boli popravení na výstrahu pre mladých ľudí, aby sa ani nepokúsili o niečo podobné. Súčasne sa ospravedľujeme za chybu na začiatku článku, správne má byť: Keď v roku 2022, nie v roku 2002, ako sme omylom uviedli. Ďakujeme za pochopenie.

(red)

Ján Litecký Šveda, Eva Litecká Švedová, Ján Košiar, Jozef Dečo a Peter Prokop pri hrobe martýrov.

Foto Eva Zelenayová

SPÝTALI SME SA

Pokračovanie z 3. strany

Švajčiarska garda je povinná rádovým rytierom salutať. Rytieri civilného stavu môžu nosiť rádovú uniformu so šablou. Ja už zrejme, pre svoj vek to nevyužijem, no odznak rádu zrejme áno. Je osemhrotý, zlatý, červeno smaltovaný kríž s podobizňou sv. Gregora Veľkého na averze. Na reverze je rádové heslo: Pro Deo et principe (Za Boha a vládcu). Nosí sa zavesený na červenej stuhe so zlatým okrajom.

Dozvedel som sa, že informácie o mne poskytoval pánovi farárovi môj syn Juraj ml. Pri vypracovaní návrhu pre sv. Stolicu zhodnotili moju 57-ročnú kantorskú činnosť a v spoločenskom hodnotení vypracovali moju činnosť v našej organizácii PV ZPKO. Zohľadnená bola moja disidentská činnosť v období komunizmu, najmä pašovanie náboženskej literatúry zo zahraničia, ako aj publikačná činnosť.

Rytier znamená ušľachtily. Chcel by som v tejto línii môjho života pokračovať a žiť hodnoty, ktoré sú večné.

Z Majcichova do Ameriky

Koncom roka 2025 vydali PV ZPKO, v redakcii historika Martina Lacka, spomienky exulanta Františka Gašparíka pod názvom *Z Majcichova do Ameriky*. Gašparík ako pracovník Montážneho podniku spojov v Bratislave sa po sovietskej okupácii v lete 1968 zapojil do ilegálnej, odbojovej činnosti. V roku 1969 sa rozhodol pre útek a od roku 1970 žil v USA, kde vlani na jar zomrel. Kniha je pútavým čítaním o osudoch príslušníka technickej inteligencie v 20. storočí. Prinášame úryvok ilustrujúci atmosféru 50. rokov.

Keď na jeseň dozrievalo hrozno, strážil som dňom a nocou vo vinohrade. Občas som musel odohnať drozdov, ktorí v krdľoch prišli pochutnať si na sladkej dobru. Celý deň som sedel v chládku pod orechom a čítal knihy, ktoré mi môj starší brat Konšto doniesol zo školy. Vtedy chodil do gymnázia v Trnave a býval u saleziánov. Každý týždeň mi priniesol novú knihu z ich rozsiahlej knižnice.

Raz uprostred leta som sedel na drevenej lavičke v tieni pod orechom za vinohradom pohrúžený do chladných historiek v knihe *Legendy z ríše ľadovcov*. Polárne medvede, líšky a Eskimáci ma úplne zaujali, takže som si ani nevšimol príchod Paľa na jeho starom bicykli. Mali roľu vedľa nášho vinohradu a prišiel si nalámať pár kláskov novej kukurice na večeru. Ako vždy, aj teraz mal vypité a bol v dobrej nálade.

„Čo to čítaš, ukáž mi tú knihu!“ Podal som mu ju a on začal ňou listovať, chichúňajúc sa občas na ilustráciách medvedov. Naraz zvažnel a opýtal sa ma serióznym tónom:

„A odkiaľ máš túto knihu, kto ti ju dal?“

Knihu mal otvorenú na vnútornej titulnej strane, kde bola pečiatka „Knižnica Saleziánskeho ústavu Trnava“.

„Môj brat Konšto mi ju priniesol vlani“, povedal som a hneď som si uvedomil, že som ju zabudol vrátiť do knižnice. Myslel som si, že Paľo mi bude dohovárať za nevrátenú vypožičanú knihu. On však ešte stále hľadel na pečiatku v knihe a s prekvapením som si všimol, že mal slzy v očiach. Naraz sa ku mne obrátil a vyslovil niečo, čomu som vôbec nerozumel: „Ale ja som ich nebil! Ja som ich len viedol do nákladného auta a páliť ich knihy na dvore ústavu...“

Potom nasadol na bicykel a odišiel preč bez slova a bez kukurice. Keď mi mama priniesla večeru, rozpovedal som jej udalosť o Paľovi. Poobzerala sa okolo, aby sa uistila, že nikto nepočúva a šepotom mi povedala: „Ani nemukni nikomu o tom, čo si zažil. Počkaj do zajtra rána na otca, on ti to všetko vysvetlí!“

Bola to jedna z mála nocí, keď som vôbec nespál. Keď otec prišiel skoro ráno, bol tiež milo prekvapený mojou čulosťou. Vždy žartoval, že by ma mohli ukradnúť aj s posteľou podo mnou a ja by som sa nezobudil. Tentoraz však nemal náladu na žartovanie.

„Poviem ti len krátko, čo musíš o veci vedieť a ostatok ti raz musí dopovedať tvoj brat“, začal otec. „Som prekvapený, že v Paľovi zostalo niečo podobné výčitkám svedomia!“ povedal a zaprisahal ma o tom nikomu nehovoriť.

Detaily som sa dozvedel od môjho brata o tridsať rokov neskôr. Prezradil mi, čo zapríčinilo slzy v Paľových očiach.

Môj brat po komunistickom prevrate chodil do gymnázia v Trnave a býval u saleziánov, ktorí tiež učili na gymnáziu a aj dozerali na zverených študentov v domove. Každú noc službukonajúci páter prešiel všetkými izbami, aby zistil, či je všetko v poriadku.

Raz v noci brata zobudil hukot nákladných aut a hlasy na nádvorí gymnázia. Všetci chlapi vyskočili z postelí a s hrôzou pozorovali z okien, ako ich učiteľov saleziánov bili a odvádzali z ústavu, oblečených len v spodkoch. Počas toho zmätku naraz začal na nádvorí požiar. Muži v civilnom oblečení so zbraňami v rukách vtrhli do spálne a nariadili každému rýchle sa obliecť a ísť do knižnice. Tam každý dostal za náruč kníh a musel ich odniesť na nádvorie gymnázia a hodiť ich do horiacej vaty. Pálenie kníh trvalo neskoro do noci. Brat spoznal jedného muža, ktorý velil pri pálení kníh: bol to Paľo z našej dediny, Majcichova. Saleziánsky ústav bol potom zatvorený, môj brat sa vrátil domov a dokončil gymnázium v Nových Zámkoch.

Spomienka na blahoslaveného Janka Havlíka

Vo štvrtok 12. februára 2026, v deň liturgickej spomienky blahoslaveného Janka Havlíka, sa znova slávila k jeho úcte sv. omša v Skalici, v meste, v ktorom ukončil svoju pozemskú životnú púť. Sv. omšu vo farskom kostole sv. Michala archanjela slávil farár skalickej farnosti Miroslav Mika. Vo svojom príhovore vyzdvihol čnostný život Janka

Havlíka aj ďalších martýrov jáchymovských táborov, ktorí napriek ťažkému prenasledovaniu zostali verní Bohu i Cirkvi a pozval prítomných k ich nasledovaniu.

Po sv. omši bola relikvia bl. Janka Havlíka umiestnená na bočný oltár sv. Ondreja apoštola. Na sv. omši boli prítomní i viacerí Jankovi príbuzní.

Ludovít Košík

Jozef Kerak – politický väzeň a exulant

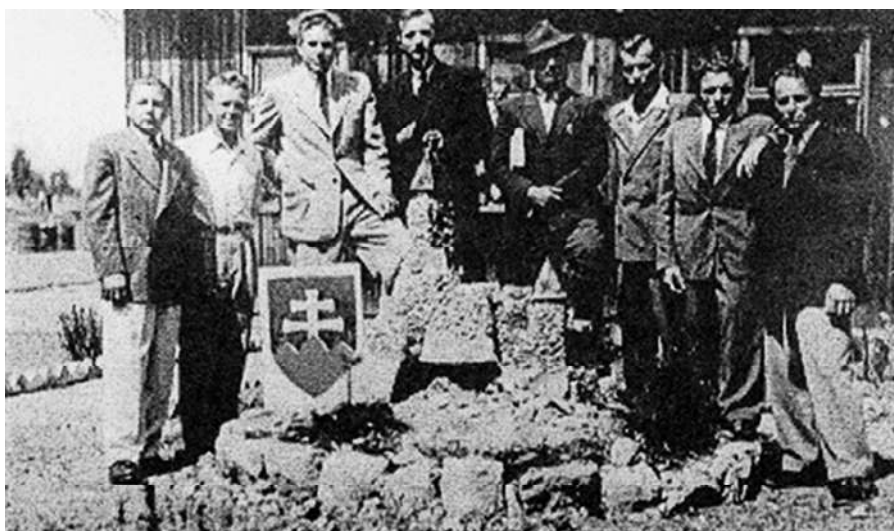
Ilegálne hnutia a exilové organizácie sa stali po roku 1945 nositeľmi odporu Slovákov voči novonastolenému režimu. Jozef Kerak bol jedným z tých, ktorí sa do nich zapojili a bol kvôli vydávaniu a šíreniu ilegálneho časopisu vzatý do väzby. Prípada sa neskôr stal súčasťou procesu s predstaviteľmi katolíckeho krídla Demokratickej strany. Po prepustení z väzby sa Jozefovi Kerakovi podarilo emigrovať do Nemecka, kde v utečeneckých táborech pôsobil v exilovej organizácii Slovenský oslobodzovací výbor.

Jozef Kerak sa narodil 7. marca 1914 vo Veľkom Rovnom do roľníckej rodiny. Mal dve sestry a jedného brata. Po skončení ľudovej školy sa v Považskej Bystrici vyučil za čašníka. Ako množstvo Slovákov, ani Jozef Kerak nebol spokojný s novou situáciou po roku 1945, s takzvaným ľudovo-demokratickým režimom a obnovením spoločného česko-slovenského štátu. Spolu s Jurajom Ráčíkom z Veľkého Rovného vydával ilegálny časopis Slováč, za čo bol v roku 1946 nepodmienečne odsúdený na 6 mesiacov odňatia slobody.

Štátna bezpečnosť prípad Keraka popisovala nasledovne: „Po oslobodení Červenou armádou spoločne s Jurajom Ráčíkom z Veľkého Rovného založili fašistickú protištátnu ilegálnu organizáciu, ktorá mala za úlohu odstrániť terajšie ľudovo-demokratické zriadenie, vyslobodiť bývalú slovenskú vládu, nastoliť fašistický režim na Slovensku. Taktiež táto skupina, ktorej bol členom, mala spojenie za hranicami s fašistickými organizáciami. Menovaní zakladali po celom území fašistické ilegálne organizácie. Vydávali ilegálny časopis leták Slováč po celom území, ktorý tlačili, rozmnožovali, rozširovali.“ Samozrejme, hodnotenia ŠtB boli spravidla účelové, preto je nutné brať ich so značnou rezervou. V skutočnosti išlo pri podobných hnutiach najmä o snahu mladých Slovákov o obnovenie existencie vlastného štátu, čo nemalo nič spoločné s fašizmom, ako to označoval vtedajší režim.

V rámci úsilia komunistov o oslabenie Demokratickej strany, ktorá v roku 1946 vyhrala na Slovensku voľby, prebiehalo takzvané „odhalenie protištátného sprisahania“. Cieľom bolo preukázať spojenie medzi predstaviteľmi Demokratickej strany a slovenským exilom. V máji 1948 nasledoval proces proti predstaviteľom katolíckeho krídla strany, jej generálnemu tajomníkovi a poslancovi ústavodarného Národného zhromaždenia, Jozefovi Kempnému, Milošovi Bugárovi a ďalším. Kempný bol odsúdený na šesť rokov a Bugár na jeden rok väzenia. V tomto procese vypovedal aj Kerak, keďže sa poznal s Bugárovým šóférom a dal mu jeden exemplár ilegálneho Slováka.

Pretože po prepustení z väzby mal Kerak problémy s hľadaním zamestnania a navyše sa obával opätovného postavenia pred súd, rozhodol sa pre emigráciu. Spolu s Imrichom Milučkým prekročili československé hra-

Funkcionári SOV-u v utečeneckom tábore Valku. Prví traja zľava sú Jozef Kerak, Ladislav Mišút a Štefan Valko.

Foto z pamäti Štefana Valku

nice do Nemecka. Dostali sa do mesta Amberg, kde bol záchytný tábor. Po vyšetrovaní sa v ňom zdržali asi štrnásť dní, kým sa rozišli do ďalších táborov.

Asi v máji 1949 písal Kerak Mišútovi, ktorý bol neskôr chytený ako zahraničný agent v Československu, že v tábore Hammelburg, kde pôsobí, je celkom štyristo slovenských utečencov a že tam bola založená pobočka Slovenského oslobodzovacieho výboru (SOV). SOV bola exilová organizácia vedená Ferdinandom Ďurčanským s cieľom obnovenia samostatnej Slovenskej republiky. Pôsobila po celom svete, pričom práve medzi utečencami v táboroch mala širokú členskú základňu. Kerak sa stal členom pobočky v Hammelburgu a v máji 1949 bol zvolený za predsedu.

Mišút ďalej uviedol, že koncom roku 1949 boli všetci utečenci z Hammelburgu premiestnení do známeho utečeneckého tábora Valku pri Norimbergu, rovnako ako všetci slovenskí utečenci z táborov, ktoré nepodliehali pod medzinárodnú kontrolu organizácie International Refugee Organization (IRO). Po tomto premiestnení bol Kerak znovu zvolený za predsedu a Mišút za podpredsedu miestnej pobočky SOV-u, pričom už patrili pod pobočku SOV-u pre západné Nemecko vedenú Ctiborom Pokorným.

Kerakova funkcia mala podľa Mišútovej výpovede zahŕňať na príkaz Ctibora Pokorného podávanie osobných charakteristik jednotlivých členov SOV-u v tábore. Cieľom bolo posúdenie možnosti využitia utečencov na špiónažne účely v Československu. Mišút uviedol mená osôb, ktoré boli takto vyslané. Mali to byť Václav Papala, Anton Páchnik, Ladislav Turčík a František Kollár. Navyše mal Kerak pôsobiť ako typár aj pre americkú spravodajskú službu Counterintelligence Corps (CIC), za ktorú boli do Československa tiež vyslaní agenti spomedzi slovenských utečencov. Hoci vysielanie agentov sa v určitej mie-

re skutočne dialo, stále je k týmto informáciám nutné pristupovať s rezervou, keďže pochádzajú z dokumentov ŠtB. Rovnako ako k tvrdeniam, že Kerak mal pracovať pre francúzsku rozvedku, založil vlastnú špiónažnú skupinu a podobne.

Predstavu o ďalších stránkach táborového života poskytujú spomienky Štefana Valku, organizačného referenta pobočky SOV-u v tábore. Slovenskí utečenci pod Kerakovým vedením organizovali vlastné podujatia, ako oslavy vzniku Slovenskej republiky a spomienky na jej prezidenta Jozefa Tisu. Okrem toho sa venovali zveľďovaniu barakov a ich okolia, napríklad vytvorením veľkého slovenského znaku na nádvorí tábora a vydávaniu časopisu Náš boj (1952 – 1953), ktorý Kerak redigoval.

Napokon sa v októbri 1953 uskutočnila reorganizácia miestnej pobočky SOV-u kvôli Kerakovmu presídleniu sa do Augsburgu. Novým predsedom sa stal Marian Hoffmann. Dôvodom Kerakovho ukončenia činnosti mala byť podľa dokumentov ŠtB výzva „od utečencov čechoslovákov, že pokiaľ neprestane s činnosťou za slovenský štát do 14. marca, tak bude ohrozený na živote, čo ale opäť nemožno brať ako dôveryhodnú informáciu. V zahraničí sa mal tiež oženiť a začiatkom šesťdesiatych rokov uvažovať o návrate do Československa pre zlé životnú situáciu v západnom Nemecku, zrejme k tomu však nedošlo. Informácie o jeho ďalšom živote nie sú známe.

Napriek tomu, že verejné pôsobenie Jozefa Keraka bolo pomerne krátke, jeho prierezom je možné nahliadnúť do menej známych oblastí slovenskej histórie – fungovania ilegálnych hnutí na Slovensku po roku 1945 a doposiaľ len minimálne spracovanej témy Slovákov v utečeneckých táborech v západnom Nemecku.

Jozef Tóth

Skresľovanie histórie pokračuje

Podľa legislatívneho dielka z nedávno minulých čias, keď zákony podpisovali Matovič s Čaputovou, dochádzalo k zásadnej politickej dezinterpretácii slovenskej histórie. Matovičovci v NR SR priamo nahradili historikov prostredníctvom zákona. Vtedajší politickí nímandi v parlamente 1. decembra 2020 stanovili, že je neprípustné určiť názov ulice alebo iného verejného priestranstva po predstaviteľoch režimu Slovenskej republiky z rokov 1939 až 1945 alebo iného režimu založeného na fašistickej, nacistickej alebo komunistickej ideológii.

Bruno Čanády

Bolo by zaujímavé opýtať sa matovičovských zákonodarcov, čo ak bude pomenovaná ulica trebárs po Horthym či Esterházym. Zdá sa, že absencia legislatívneho zahrnutia Horthyovského režimu medzi neprípustné ideológie nikomu neprekážalo. Dodajme, že k okupácii južného Slovenska došlo už v roku 1938. A čo ak bude ulica pomenovaná po známych maďarizátoroch? Napríklad ulica Bélu Grünvalda. Na

to poslanci Matovičovej väčšiny záhadne zabudli. To len na okraj.

Ak v záujme objektivity konfrontujeme vtedajšie parlamentné politické postoje s názormi odborníkov a dnešnou realitou, tak s hrôzou zistíme, že členovia parlamentu v roku 2020 podľahli komunistickému totalitarizmu a okrem iného porušili ústavou chránený článok 26 Ústavy SR o slobode prejavu. Spôsobili vznik symbolického čierneho dňa slobody prejavu a slobodného myslenia. Zároveň vyslovili všeobecnú nedôveru k schopnostiam obecnej samosprávy a občanov vôbec.

Obrazne povedané podľa názorov niektorých poslancov Matovičovho typu občan nemá čo myslieť...Na to sú iní...Pred rokom 1989 to boli nomenklatúrne kádre komunistickej strany a v 21. storočí nové parlamentné formácie, ale so starým totalitným myslením a s nárokom na jedinú pravdu, v súčasnosti dokonca vynútitelnú štátnou mocou. Kde sme sa to dostali...? Minimálne z komunistickej totality do novodobej posttotality.

Rozhoduje politická moc, nie občania

Pred vyše piatimi rokmi sa prejavila zjavná nedôvera k samosprávam a demokratickým schopnostiam občanov. Matovičovská nedemokratická legislatíva jednoducho nerešpektuje dlhoročnú kompetenciu obcí samostatne stanovovať názvy ulíc a verejných priestranstiev. Dokonca obce (a občania) si nemôžu vyberať názvy ulíc (verejných priestranstiev) napríklad po niektorých rodákoch. Rozhoduje, ako v dávnej minulosti, štátna moc - polícia, prokuratúra, dokonca ÚPN; kedysi Ústav marxizmu leninizmu a ÚV KSS. A nie volené zložky obecnej samosprávy, ani formy priamej demokracie občanov. Na Slovensku vznikol verejný deficit demokracie s deficitom slobody prejavu. Zdá sa, že štátna moc (nielen ta matovičovská) sa slobody prejavu a demokracie stále obáva...Doteraz sa ani nepokúsila napraviť matovičovský nedemokratický posun z decembra 2020 do doby pred rok 1989. Aj dnes platí, že demokraciu a slobodu prejavu ctia len skutoční demokrati a nie pseudodemokrati. Ak to zhrnieme bývalú jedinú komunistickú „pravdu“ nahradila dnešná postkomunistická „pseudoprav-

Autori spomienkovej známky z roku 2018 K. Knottek a L. Knotteková.

da“. Už to nie je na polemike historikov, ale na tvrdom autoritatívnom rámci, kde jediná „pravda“ je dokonca vytesaná do zákona. Je to hanba a súčasne vizitka posttotalitného myslenia autorov a vykonávateľov takéhoto zákona. Nebudeme mať časom opäť vážňov svedomia? Alebo ich už aj máme? V konečnom dôsledku všetko je v našich rukách... Len sa nebať a výsledky prídu... Práva na pravdu sa občania budú domáhať. Tomu nezabrání ani matovičovský paškvil v jeho zákone o jedinej „pravde“.

Len tak mimochodom. V Česku na počesť protektorátneho prezidenta Háchu vydali poštovú známku. Česi si len pripomenuli historickú osobnosť z ťažkého obdobia. Národy museli prežiť. Možno by mal slovenský ÚPN požiadať českého partnera o jeho stanovisko k dôvodom uvedenej skutočnosti. Na súčasnom Slovensku by takýto postoj k prezidentovi prvej SR bol ťažko predstaviteľný. Dnes však nie je zajtra. Ani bývalý vedecký tajomník ÚML ÚV KSS nepredpokladal, ako kovaný komunista, svoj budúci prerod na kovaného postkomunistického demokrata. Vývoj pri naša všeličo.

Čo hovoria odborníci

Dajme však slovo odborníkom - historikom. Renomovaný právno-historický vedec, univerzitný profesor Peter Mosný, inak dlhoročný vedúci katedier dejín štátu a práva na právnických fakultách v Košiciach a najmä v Trnave doslova uvádza: „V súvislosti s vnútroprávnou suverenitou je nutné sa dotknúť problematiky režimu vojnovnej Slovenskej republiky. Prívlastok „fašistický“, ktorý bol dokonca s hanlivým zvýraznením zmenený do podoby „klérofašistický“, je dielom komunistického totalitarizmu. Je skôr výplodom demagogického nazerania než seriózneho vedeckého zdôvodnenia.“

Pripájame citát profesora Mosného k charakteristike samotného prezidenta prvej Slovenskej republiky: „Pohotovú rozhodnosť J. Tisu v súvislosti s vyhlásením slovenského štátu je nesporne nutné považovať za akt, iba ak „vynútitelne“ národnoštátne potrebný, štátnicko jedinečný i múdro zrelý.“

Pokračovanie na 8. strane

Skresľovanie histórie pokračuje

Pokračovanie zo 7. strany

Navyše správnosť akceptácie národnej záchrany slovenského národa J. Tisom v pohutých marcových dňoch roku 1939 mala z hľadiska ďalšieho vývoja, tak ako to preukázali nasledujúce vojnové roky, nenahraditeľné dopady.“

Aj podľa mnohých renomovaných slovenských, českých a nemeckých právnych historikov vyjadrujúcich sa k legalite a legitimitě slovenského štátu, tak prvá Slovenská republika spĺňala predpísané kritéria z hľadiska legality a legitimacy.

V zmysle slov univerzitného profesora Mosného: „Vznik samostatného slovenského štátu 14. marca 1939 bol legitímnym aktom prvkov tvoriacich sebaurčovanie právo slovenského národa“. „Legalita a legitimita vyhlásenia Slovenského štátu a ďalšia existencia prvej Slovenskej republiky znamenala výrazné posilnenie slovenského národného povedomia na jej území.“ „Vyhlásenie prvej slovenskej štátnosti v marci 1939 sa uskutočnilo konštitučným aktom zákonodarného snemu slovenského štátu, ktorý sa pretvoril z legitímneho existujúceho autonómneho Snemu Slovenskej krajiny ako legálne existujúceho orgánu...“ „Legitimita vyhlásenia slovenskej štátnosti v marci 1939 predstavovala tiež atribúty štátnej samostatnosti pri súčasnej existencii prvkov politickej podriadenosti slovenského štátu Nemecku. Ich existenciu nie je možné stotožňovať s predimenzovaným označovaním tohto štátneho útvaru v podobe prívlastku „takzvaný“. Stupeň politickej podriadenosti štátu k Nemecku bola veličina značne kolísavá“.

Snem vznikol na základe volieb

Profesor Mosný spresňuje: „Jeho legalita i legitimita sa najviac posilnila nielen faktom prijatia prvého zákona vzniknutého samostatného slovenského štátu, navyše vyhlásenie prvej slovenskej štátnosti v marci 1939 sa uskutočnilo konštitučným aktom zákonodarného snemu slovenského štátu, ktorý sa pretvoril z legitímneho existujúceho Snemu Slovenskej krajiny ako legálne existujúceho orgánu v rámci štátoprávneho zoskupenia Česko-Slovenskej republiky. Teda nestalo sa tak orgánom majúcim mimoriadne právomoci v mimoriadnej situácii, ale orgánom vytvoreným na základe volieb obyvateľstva.“ Autor dodáva: „Slovenskí voliči v decembri 1938 vyžadovali vlastnú štátnosť, ale nevedeli vyjadriť jej podobu, ani aký politický a právny režim bude mať.“ Právny historik tiež uvádza: „Slovenský štát vznikol v lone československého štátu, ktorý validačným ústavnoprávnym aktom (úst. zák. č. 299/1938 Z. z. a n. – o autonómii Slovenskej krajiny) vytvoril rozhodujúce predpoklady pre uznanie prirodzenosti práva slovenského národa v štátoprávnej rovine“.

Podľa historika Pavla Petrufa: „Slovenský štát vznikol pred počiatkom druhej svetovej vojny a jeho vznik na rozdiel od vzniku Česko-Slovenska nesúvisel ani s priebehom vojnového konfliktu, ani s vojenským víťazstvom či porážkou, ani s občianskou vojnou.

❖ Emil Hácha, štátny prezident Protektorátu Čechy a Morava (1939 – 1945) na známkach.

Slovenský štát vznikol bez boja, pokojnou, mierovou cestou“. Podľa názorov súčasných českých renomovaných právnych historikov Slovenský štát - Slovenská republika: „Bola nositeľom všetkých formálnych atribútov vnútornej a medzinárodnej suverenity. Z hľadiska medzinárodného uznania Slovenského štátu resp. prvej Slovenskej republiky sa pramene rôznia. No najčastejšie sa možno stretnúť s počtom 27 štátov, ktoré nepochybne právne uznali prvú Slovenskú republiku (de iure). Slovenský štát bol uznaný približne jednou polovicou vtedajšieho me-

dzinárneho spoločenstva. Ak by sme zúžili výber štátov iba na európske, tak konštatujeme, že Slovenský štát bol uznaný približne 4/5 vtedajších európskych štátov.

Sloboda historického myslenia je nevyhnutná

V zmysle dobovej legislatívy, tak prvá ČSR a jej Ústavná listina z roku 1920, ako aj prvá Slovenská republika a jej Ústava Slovenskej republiky mali porovnateľnú trojdelbu štátnej moci, ako základnú formu štátnej moci. Existovala moc zákonodarná, výkonná a súdna. Odlíšnosti jestvovali v aplikácii štátneho (politického) režimu. Samotný štátny režim bol (a je) vlastne súhrn metód vládnutia a metód výkonu štátnej moci. Osobitne išlo o reálne garantovanie základných práv človeka a občana a reálne postavenie človeka a občana. V tomto smere bol v r. 1920-1938 v ČSR typický demokratický režim. V rokoch 1938-1939 mal demokratický režim Č-SR už autoritatívne prvky.

Legitimitu a legalitu vzniku Slovenského štátu potvrdzujú právní historici uvádzajúc ústavný zákon č. 1/1939 Sl. z. ako základný zákon nového štátu, ktorý bol do prijatia komplexnej slovenskej ústavy akousi malou, ohraničenou a dočasnou slovenskou ústavou. Vznikli ústavné základy so všetkými štátoprávnymi atribútmi patriacimi štátnemu celku. Kresťanský princíp všeobecne zakotvený prvou Slovenskou republikou bol však v rozpore s nacistickou (v podstate ateistickou) ideológiou. Pri prvej Slovenskej republike musíme striktné odlišiť inštitúciu štátu od politického režimu vzniknutého na základe celoeurópskych autoritatívnych prvkov priamo v politike Nemecka v rokoch 1939-1945. Dodajme, že to bolo v časoch druhej svetovej vojny s nesporným súvisom s agresívnou veľmocenskou politikou nacistického Nemecka. Od roku 1944 bola priama (vojenská) okupácia Slovenska nacistickým Nemeckom.

Na záver uvedme, že i súčasná vláda a parlament musia urobiť oveľa viac pre slobodu historického myslenia, vrátane odstránenia legislatívnych obmedzení slobody prejavu. A nie vyhýbať sa reálnym riešeniam národných tém. Je to hazard s vôľou národných voličov.

Bruno Čanády

Čaká nás rehabilitácia slovenských dejín

„Slováci sú jedným z najautentickejších národov strednej Európy“, dozvedáme sa z cudzojazyčného videa *Slováci – skrytá história národa – genetický výskum*. Ten zaujímavý text pokračuje: „Pod rúškom slovanského jazyka skrývajú jedinečný rezervoár staroeurópskej krvi. Sú to ľudia, ktorí vstrebali to najlepšie z keltskej podnikavosti, germánskej odolnosti a slovanskej oduševnenosti, no zároveň zostali verní svojim najhlbším, takmer paleolitickým koreňom.“

Povzbudivé v tieni nášho nezájmu o vlastnú minulosť a tým vlastne aj o prítomnosť a budúcnosť. Len na okraj: nemáme dokonca ani stratégiu našej budúcnosti, vraj na nej robí Slovenská akadémia vied, počkáme, ak sa dočkáme, uvidíme.

Pokiaľ ide o slovenské dejiny, tie potrebujú rehabilitáciu. Lebo to, čo by sme mali vedieť zo školských lavíc o našich osobnostiach a udalostiach, aj z náučných – a nie za každú cenu „do popuku zábavných“ – programov verejnoprávnej STVR, jednoducho nevieme. A predovšetkým nevie to naša nastupujúca generácia. Tú so zrejým vedomím vedenia ministerstva školstva navštevujú všelijakí „púchovskí“, „mišky“ a „danielovia“ a evidentne, dokonca za štátne, teda naše peniaze, ju kazia.

Prečo by sme o našich osobnostiach, ktoré žili v časoch keltských, rímskych, uhorských, vedieť nemali, či dokonca nesmeli? Prečo sa nehrdíme napríklad vynálezcom padáka Baničom, rádia Murgašom, šošovky do fotoaparátu Petzvalom, dynamo a elektromotora Jedlíkom a ďalšími významnými rodákmi? Aj Jánom Sambukom z Trnavy, ktorý napísal zbierku básní „Emblemata“ z roku 1565, ktorou sa pri svojich slávnych divadelných hrách inšpiroval Shakespeare? A tak ďalej, a tak ďalej.

Čo vieme o našich veľikánoch

Mali sme kráľov, kniežatá, biskupov a arcibiskupov, prímasov a vicekráľov, palatínov, mysliteľov, básnikov, vynálezcov, cestovateľov, aj slávnych a dlhoslužiacich vojakov, najbližších poradcov cisárov a kráľov či kráľovien – a nič o nich nevieme, nijako si ich nepripomíname. V našom hlavnom meste máme nábrežie pomenované po bezvýznamnom českom telocvikárovi Tyršovi i po kontroverznom českom generálovi Ludvíkovi Svobodovi, ale žiadny priestor, žiadny pamätník pre prezidentov, pre palatína Juraja Turza, poradcu Márie Terézie Adama Františka Kolára, ani pre maršala Andreja Hádika a celý rad ďalších významných slovenských rodákov. Boli aj kráľmi Madagaskaru, maršalmi a vlastníkmí plukov habsburskej monarchie, bojovníkmi za nezávislosť USA. Major Ján Ladislav Polerecký sa s husárskym dobrovoľníckym oddielom v roku 1780 dostal do Ameriky, a tu bojoval už ako major za nezávislosť USA. Má svoj pamätník v meste Yonkers, štát New York, ktorý dali v roku 1977 vybudovať slovenskí krajanovia. Mal na tom zásluhu najmä Jaroslav Jerry Krupa, ktorý vyhlásil: „Bože môj, veď my sme rovnako dobrí ako iní, ktorí toľko denne o sebe vyzváňajú a okiadzajú sa slávou! Bohu vďaka za Polereckého! Takýmto duchom sa stavajú pomníky!“ – u nás nič.

Bohu vďaka za všetkých našich rodákov, ktorí pomníky nemajú. A mali by ich mať. Mali by sme si všimnúť a napodobniť projekt Rimavkosobotčanov na čele s matičiarom Petrom Dragijským,

čo budujú Alej veľikánov ducha. Alej významných národovcov je aj v Martine, v Praku sv. Cyrila a Metoda pri budove Matice slovenskej. Po troch desiatkach rokov štátnej samostatnosti by už pripomínaniu si „kompletnej“ slovenskej minulosti naozaj nemalo brániť nič. Čosi však bráni, hoci, pýtame sa, sú naozaj preč časy, keď prezident „Osvoboditeľ“ T. G. Masaryk „oslobodil“ Slovensko od jeho dejín z uhorských čias? Zadal totiž úlohu dvom českým profesorom, Chaloupeckému a Pražákovi, ktorí ovládli v medzivojnovom období 1919 – 1938 Univerzitu Komenského v Bratislave, aby „dehungarizovali“ slovenské dejiny. A tak sme programovo „zabudli“ na našich rodákov, ktorí najmä v 16. a 17. storočí boli nositeľmi uhorských – nie maďarských! – dejín.

Prečo sme neviditeľným národom

Holý fakt, Maďari neboli Uhrami, oni vo svojom jazyku nemajú ani len slovo, ktorým by pomenovali Uhorsko. A o „obnovu“ Uhorska, o „zrušenie“ Trianonu skryte naďalej usilujú. Napríklad tým, že skupujú historické budovy osobitne v Košiciach, ale aj po celom Slovensku. Kúpili už tiež sídlo Turzovcov – paradoxne však, možno vďaka tomu sa turzovský kaštieľ v Betlanovciach na Spiši od staroby a nestarostlivosti nezrúti... Vďaka „osloboditeľom“ spoza rieky Moravy ostali sme národom bez dejín – a dnes iný český kríženc M. M. Šimečka si nás berie do úst, ako národ doslova hlupákov bez histórie a odvahy... Odpusť mu, Pane.

Je naozaj najvyšší čas, aby sa Slováci, významní slovenskí rodáci, dostali do našich učebníc a na televízne obrazovky. „Slovenská genetika nie je zamrznutá fotografia. Toto je film, ktorý sa stále nakrúca. Obsahuje zábery z obdobia neolitu, keď prví roľníci prinášali obilie a kult plodnosti. Zobrazuje scény z doby bronzovej s kováčmi, ktorých zručnosť stále žije v nálezoch biatekov. Zobrazuje rímskych legionárov, ktorí zostali v údoliach Dunaja z lásky k miestnym ženám. A to všetko prekryté mocnou, zjednocujúcou slovanskou prikrývkou, ktorá premenila ľud pod Tatrami na jeden monolitický národ,“ tak to vidia tvorcovia onoho videodokumentu o slovenských génoch. A kladú otázku: „Prečo Slováci s takým silným základom a takou dlhou históriou zostali po stáročia neviditeľným národom Európy? Odpoveď spočíva v najhlbšej vrstve ich DNA, v tej časti kódu, ktorá je zodpovedná nie za vzhľad, ale za neuveriteľnú, takmer nadľudskú schopnosť prispôbiť sa bez straty svojej vnútornej podstaty.“

Dáva nám – paradoxne – nádej fakt, že sme sa naučili byť neviditeľnými, aby sme prežili, a zároveň si zachovali všetko, čo dnes nazývame slovenským duchom? Prežili sme „tisícročné mlčanie“, do začiatku 20. storočia slovenské meno prakticky zmizlo z politických máp sveta. Tisíc rokov žil tento ľud v cudzích ríšach, pod cudzími korunami, často zbavený vlastného vyššieho vzdelania a úradného jazyka. Niekedy sa zdalo, že slovenský národ je odsúdený na zánik v maďarskom alebo rakúskom kotli. „Prečo Slováci nezmlizli?“ pýtajú sa cudzí genetici. „Odpoveď spočíva v ich genetickej kotve. Zatiaľ čo elity menili svoje erby a nárečia, zatiaľ čo šľachta prijala maďarčinu alebo latinčinu, ľudia, tí nositelia starodávnych hospodárskych zručností zostali nehybní.“

A tak sa pýtame: Niet tej sily, ktorá by urobila nápravu v STVR a vo vzdelávacích programoch našich škôl? Alebo sa spoľahneme na naše tisícročné staroeurópske gény?

Marián Tkáč

Kde sa podela naša pamäť?

Pokračovanie z 1. strany

Myslím si, že nám ani nebolo treba niečo vysvetľovať. Stýkali sme sa s rodinami politických väzňov, rozprávali sme sa, bolo pre nás samozrejme to, čo sme žili. Brodňanskí mali štyri deti, Šidovci päť, taká veselá kopa nás bola. Žili sme v skromných podmienkach, ale nasmiali sme sa do sýtosti. Išli sme do Ružomberka k Šidovcom a spali sme na zemi. Zašli sme do Vlkolínca, Poldo bol organista, hral a my sme spievali. Potom u nás na Šírave. Paľo Brodňanský vedel pútavo rozprávať staré príbehy. A my sme len počúvali. Nič nám nechýbalo, cítili sme sa v našej spoločnosti slobodne.

● Pripomeňme si, prečo otca zavreli?

Otec mal na gymnáziu vynikajúceho profesora Štefana Hlaváča. Bol katolíckym kňazom, vzorom i oporou pre neho aj iných študentov. Keď komunisti prevzali moc v štáte, začali prenasledovať duchovných, aj profesora Hlaváča. Študenti sa rozhodli brániť ho. Otec so spolužiakom Michalom Plecenikom i s ďalšími spolužiakmi a mladými ľuďmi založili skupinu „Vlčatá Bielej légie“. Bolo ich štrnásť. Tlačili a po dedinách v okolí Michaloviec roznášali letáky s kresťanským obsahom. A skôr, než stihli zmaturovať, ich zaistila ŠtB.

● Kedy to bolo?

Začiatkom roku 1951. Nasledovalo vyšetrovanie v Trebišove, potom v Košiciach a napokon v Bratislave. Ale ani bitkou, ponižovaním a mučením neprinútili otca k nepravdivému obvineniu kňazov. Po brutálnom mučení sa priznal k svojej činnosti, za čo ho v júni 1951 odsúdil Štátny súd v Bratislave za trestný čin vlastizrady. Ako vedúci skupiny dostal trest odňatia slobody 12 rokov, k tomu prepadnutie majetku, peňažný trest vo výške 10 000 Kčs a stratu občianskych práv na desať rokov. Takmer celý trest si otec odpykal v neľudských podmienkach jáchymovských lágrov na nútených prácach v uráno-

Ján Lukáč s manželkou Jolanou.

Foto archív

vých baniach. Vždy sa mu ťažko hovorilo o hrozných útrapách a aj pred najbližšou rodinou uchoval podrobnosti utajené. Otvorene však vravel, že keby tam nebol v kolektíve spoluväzňov s podobným osudom, kresťanskou vierou a zmysľaním, tak by to peklo nevydržal. Viem, že museli piť vlastný moč i hlavy im vo výkaloch máčali. Oni tam nemali prežiť. Len Pán Boh chcel niečo iné a vrátili sa domov. Z väzenia bol otec podmienčne prepustený na základe amnestie v roku 1960.

● Otecko sa narodil v roku 1928, takže mal už 32 rokov. Najkrajšie roky mladosti mu režim ukradol. Kde sa zoznámil s vašou mamičkou?

Mama pracovala ako zdravotníka sestra v nemocnici. Zhodou okolností s bratom môjho otca. Ten ich zoznámil. Celá rodina si odniesla otcovo zatknutie.

● Aj vy? Koľko vás bolo detí?

Mám jednu o tri roky mladšiu sestru. Áno, mala som pocit, že ma spoločnosť vytesňuje. Musela som sa viac snažiť ako deti privilegovanej vrstvy, dobre sa učiť, ale som sa aj ja chcela dobre učiť, veľa som čítala. Napríklad robila som predsedníčku triedy, na základnej aj na strednej škole a potom automaticky aj pred-

sedníčku pionierskej i zväzackej organizácie. Nieкто to robiť musel a vzhľadom na povesť výbornej žiačky si v triede zvolili mňa.

● Predpokladám, že ste chodili na náboženstvo. Škole to neprekážalo?

Zrejme nie. Na základnej škole nás náboženstvo učila rehoľná sestra. Chlapci po nej pokrikovali, ťahovali si z nej, jednoducho tá hodina bola katastrofálna. Možno, že to bol zámer, aby nám znechutili vyučovanie náboženstva. Aj ja som prestala v škole chodiť na náboženstvo, lebo z Prahy do Michaloviec preložili otca Dandara a keďže nemal kde bývať, babička mu ponúkla ubytovanie. Takže som mala súkromného učiteľa náboženstva. Mala som ho veľmi rada.

● Nemali ste problémy z toho, že ste chodili do kostola?

Vedeli sme, že nás sledujú, ale neobmedzovali sme sa. Stále sme chodili do kostola. Spomínam si na vedúceho pionierskej organizácie v škole. Chodil ku kostolu so zápisníkom sledovať, kto chodí na sv. omše. Keď som ho zbadala, otočila som sa, aby ma nevidel. Vtom išiel spolužiak, tiež do kostola. Povedala som mu, čo sa deje a on mi hovorí, no nech sleduje, ja sa ho nebojím a išli sme spo-

lu. Niekedy človek zaváha, ale nebolo by ma to odradilo od sv. omše.

● Čiže ani problémy s ďalším štúdiom ste nemali?

Napriek tomu, že som sa veľmi dobre učila, zúčastňovala som sa Hviezdoslavovho Kubína, Puškinovho pamätníka, matematických olympiád, keď prišiel čas, zavolała ma triedna do kabinetu a hovorí mi: „Jana, ty sa na gymnázium nepripravuj, tam musia ísť iní, ty nepôjdeš.“ Ako decku mi to prišlo strašne ľúto. Nikto v triede nepochyboval, že pôjdem na gymnázium, ani ja nie. A odrazu také sklamanie. Gymnázium bolo len pre deti vyvolených, z nich sa potom mohli stať lekári, právnici, čokoľvek, pre nás ostali len technické smery.

● Kam ste teda išli študovať?

Do Košíc na stavebnú priemyslovku. Nakoniec som sa na tie vodné stavby a životné prostredie tak upriamila, že som sa prestala zaoberať myšlienkou, čo mohlo byť.

● Nebol aj otecko stavbár?

Keď sa vrátil z väzenia prideliť ho ako robotníka do Pozemných stavieb v Michalovciach. Popri zamestnaní vyštudoval stavebnú priemyslovku a stal sa technikom. V osobnom živo-

te mal šťastie, že sa spoznal s mojou mamou, ktorá bola rovnako ako on kresťanský zmýšľajúca. Vytvorili rodinu, ktorá napriek režimom vyrýteľmu bilagu nespoľahlivosti dokázala prejsť všetkými úskaliami života. ŠtB nás sledovala, boli sme znevýhodňovaní voči rodinám „spoľahlivých súdruhov“, nemohli sme žiť svoj život slobodne podľa svojich predstáv, nadania, vedomostí a schopností, ale iba tak, ako nám to komunistický režim dovolil. No nezlomili nás, ostali sme vždy verní kresťanským hodnotám s vierou v Božiu lásku a spravodlivosť.

● Už ste spomínali, že ste neboli izolovaní od spoločnosti. Stretávali ste sa napriek tomu, že vás ŠtB sledovala?

Bez udržiavania priateľských vzťahov s rodinami otcových spoluväzňov by sme zrejme ťažko prekonávali útrapy režimu. A neboli to len rodiny Šidovcov a Broďňanských z Ružomberka, patrili k nim rodiny Záhorovcov z Dolného Kubína, Mokrohajských a Brichtovcov z Bratislavy, Michalovcov z Bardejova, Siksovcov z Košíc, Jenčovcov z Trebišova, Ivaníkovcov z Krčavy a Krúpcovcov z Vrbnice. Navzájom sme sa stretávali a na-

vštevovali najmä počas prázdnin. Vďaka tomu som spoznávala krásu našej prírody, ale najmä ľudí s podobným osudom, aký zažívala naša rodina. Pomáhalo mi to vyrovnať sa s krivdami, prekonávať ťažkosti, zotrvať vo viere, myslieť pozitívne a usilovať sa hľadiť dopredu.

● Niektorí zo spomínaných vydali svedectvo pre Svedectvo. Otec bol po roku 1989 zrejme rehabilitovaný. Zapojil sa do politickej činnosti?

Otec už začiatkom osemdesiatych rokov využil možnosť založiť záhradkársku osadu Bogdanky pri Klokočove a od roku 1983 bol jej prvým predsedom. Pochádzal z roľníckej rodiny, záhrada bola teda jeho sen. A po roku 1989 tak, ako iní politickí väzni, mal záujem angažovať sa. Po návšteve bratov Ivana a Jána Čarnogurských, Jána Klepáča a Viliama Oberhausera pomáhal v roku 1990 zakladať v Michalovciach klub KDH. Potom v ňom pre hnutie aktívne pracoval. Začiatkom roku 1992 došlo vnútri KDH k rozdielnym názorom na ďalšie usporiadanie federácie a v dôsledku nezhôd sa časť členov hnutia odčlenila a žiadala väčšiu samostatnosť pre Slovensko, prípadne úplné osamostatnenie. Otec patril do tejto skupiny.

● A ako politický väzeň komunizmu?

Mal záujem, aby zločiny komunistického režimu neupadli do zabudnutia, aby sa nezopakovali krivdy, aké prežil on a jeho rodina, preto aktívne pôsobil v Konfederácii politických väzňov Slovenska a stal sa predsedom jej pobočky v Michalovciach. Koncom leta v roku 1999 mu diagnostikovali rakovinu pľúc, ako dôsledok práce v jáchymovských baniach. Ochorenie sa už nedalo zastaviť a tak poslednú sv. spoveď a sv. prijímanie mu u nás doma udelil jeho bývalý spoluväzeň a blízky priateľ páter Andrej Osvald. Zomrel v januári 2000. No ešte predtým napísal krátke spomienky, lebo vybadal u ľudí zmeny názorov. Zakončil ich vetou: „Komu sa zdá, že komunistický systém bol dobrý, mal by si vyskúšať to, čo som prežil ja.“

Eva Zelenayová

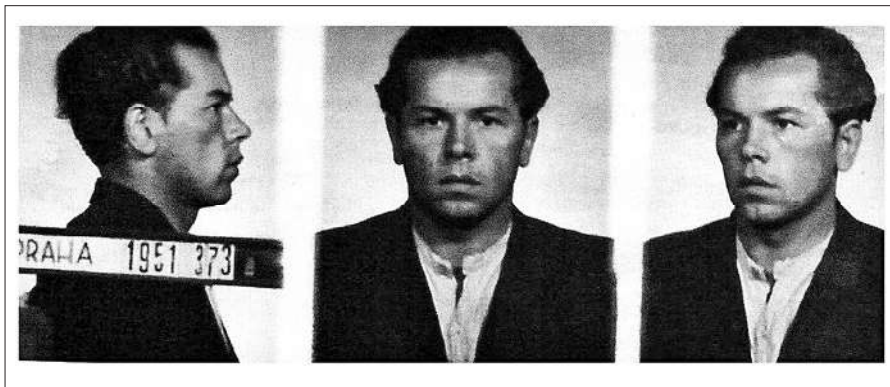

Manželky politických väzňov pani Pleceníková (zlava) a Stančíková pri spomienkovej tabuli.

Foto archív

Zo slučky na mramor

V tomto seriáli portrétov renomovaný historik Martin Lacko postupne stručne predstaví osudy ľudí popravených komunistickým režimom, ktorých mená sú vytesané na žulových tabuliach umiestnených na našom centrálnom pamätníku na bratislavskom cintoríne Vrakúňa, ktorý symbolicky pripomína víťazstvo kríža nad múrmi neslobody. (jl)

Pavol Babík – neúspešný kuriér

Pavol Babík sa narodil 26. januára 1924 v Rosine pri Žiline. Jeho rodičia Vincent a Zuzana mali štyri deti, Pavol bol druhým. Po ľudovej škole, za prvej SR, nastúpil do učenia ako obchodný pomocník. Potom pracoval ako poľnohospodársky robotník v Nemecku a od jari 1943 v žilinskej celulózke. V auguste 1944 sa zapojil do povstania. V marci 1945 miesto slovenskej armády zamieril k smutne známej partizánskej brigáde sovietskeho veliteľa K. Popova. S partizánmi prišiel až do Prahy. Po návrate krátko pôsobil v milícii, ktorá bola ozbrojeným zborom v službách komunistickej strany.

V septembri 1945 narukoval, bol nasadený do boja proti tzv. banderovcom.

V novembri 1947 nastúpil k SNB, pôsobil ako strážmajster v Petržalke.

V r. 1948 vstúpil do KSČ ako aj do ZČSSP.

Dobrodružné črty Babík nezaprel ani v osobnom živote: v krátkom čase mal s dvoma partnerkami dvoch potomkov. Keďže im neplatil výživné a hrozil mu súd, s treťou, V. Šlagorovou, sa rozhodol ujsť na západ, kde sa neskôr vzali.

30. októbra 1950 sa im podarilo prekročiť hranicu do SRN. Po výsluchoch Američanmi ostal v utečeneckom tábore Valku pri Norimbergu. Tu spolupracoval s českým utečencom Rudolfom Bittnerom – spolupracovníkom francúzskej spravodajskej služby, ktorý školil a do ČSR vysielal kuriérov z radov utečencov. Začiatkom roka 1951 Babík údajne vstúpil do spravodajskej služby rodiajacej sa Európskej armády (neúspešného projektu Európskeho obranného spoločenstva). Dostal spravodajské úlohy, o.i. vyhľadať vhodné miesto na umiestnenie ilegálneho vysieláča na strednom Slovensku.

Už krátko po prechode hraníc však zablúdil, bol zadržaný pohraničnou hliadkou a 29. apríla 1951 uväznený v Prahe. Dňa 17. júna 1951 bolo na neho podané trestné oznámenie za trestné činy velezrady a vyzvedačstva.

Dňa 4. decembra 1951 ho postavili pred Štátny súd v Prahe. Predsedom senátu bol robotnícky káder, absolvent Právnickej školy pracujúcich JUDr. Otakar Baláš. Proces sa naťahoval. Vrcholil 21.- 23. februára 1952, za účasti „vybranej verejnosti“, ktorú tvorili príslušníci bezpečnosti a stranícke kádre. Babík si z úst prokurátora JUDr. Vladimíra Bureša vypočul, že sa dopustil „zrady na vlastnom národe, na robotníckej triede, na celom ľudstve usilujúcom sa

o trvalý spravodlivý mier, stal sa príslušníkom organizovanej bandy zločincov“. Za zločiny velezrady a vyzvedačstva bol odsúdený na trest smrti.

Vec 2. apríla 1952 prejednal aj Najvyšší súd na čele s JUDr. Václavom Michalcom. Odvolanie však nič nezmenilo. Žiadosti o milosť nevyhoveli ani prezident K. Gottwald. Paradoxom je, že Pavlov brat, František, bol oddaný straník, pracoval ako krajský tajomník ROH v Žiline. Aj on napísal list Gottwaldovi, avšak bratovi príliš nepomohol; vraj ako príslušník SNB „zradil výdobytky robotníckej triedy“ a bolo žiadúce „spravodlivo ho potrestať trestom takým, ako si zaslúži, lebo zákony sú stavané pre každého rovnako“. Brat František sa zaujímal najmä o to, aké dôsledky bude mať bratov trest na jeho kariéru... Podľa zachovanej zápisnice ho ani neprišiel navštíviť, hoci to bola Pavlova posledná vôľa.

Opierať sa o dokumenty ŠtB je vždy problematické; spravidla viac hovoria o tom, čo si želala ŠtB, než o realite. Obvinený zas zvykol zahmlievať – najmä ak mu nad hlavou visela slučka. Aj niektoré posledné Babíkove vyjadrenia pred popravou vyznievajú dosť protichodne. Na jednej strane mal odmietnuť kňaza, vyhlásiť sa za straníka, na druhej strane mal údajne vyhlásiť, že „splnil som Tisov rozkaz, ja som martýr, idem na šibenicu ako Tiso“. Či už boli tieto slová autentické alebo len nejakou manipuláciou čl. orgánov, sa už nedozvieme.

Naisto však vieme, že 30. januára 1953, v piatok o šiestej hodine ráno bol Pavol Babík na Pankráci popravený. O mieste jeho pochovania sa desaťročia nevedelo, až nedávno sa zistilo, že telo uložili v jednom zo šachtových hrobov na Ďáblickom cintoríne.

Pavla Babíka MO ČR uznalo za účastníka odboja a odporu proti komunistickému režimu...

Zdroj: Jan Synek: *Pavel Babík (1924 - 1953)*. In: Petr Malloa a kol.: *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu*. Praha: Academia, ÚSTR, 2024, s. 218-224.

GORDION IV

alebo ako rozuzliť meč

Vo vydavateľstve CCW vyšla už štvrtá kniha Jána Liteckého Švedu zo série Gordion, keď po rozuzľovaní pomotaných či rozladených slov prišiel na rad aj meč. Knižkočka je čarovnou symbiózou aforistických definícií a kresleného humoru, s akou sa na Slovensku nestretávame často. Autor podáva svoje myšlienky vo forme výkladového slovníka súčasných pojmov, na ktorých sa vyvíšila politická korektnosť. Knižku možno charakterizovať aj ako ľahký samizdat v ťažkých časoch a jej mottom je Aristotelov výrok, že tí, čo nepoznajú význam slov, sa dopúšťajú nesprávnych úsudkov, a to rovnako keď rozprávajú sami, ako aj keď počúvajú iných. Tieto satirické skratky vás veľmi často prekvapia svojím nečakaným, no vždy úprimným pohľadom umelca na svet okolo nás, z ktorého sa stáva absurdný labyrint bez stien a bez východu. Pravda nás však oslobodzuje aj vtedy, keď je nepríjemná. Knihu dopĺňajú ilustrácie známeho karikatúristu Mariána Bachratého, ktorého smutno-veselý, ale aj absurdný humor svojím nadhľadom mimoriadne dobre ladí s témou rozuzľovania nadkorektných slov a s druhým mottom od citlivého cynika Ciorana: Slovám treba dať šancu, nech sa rozbehnú.

Tu je pár ukážok:

HESLO DNEŠKA – v žiadnom prípade nesmieš súhlasiť s vlastným názorom.

RABOVANIE – ľudový výraz pre krádež vo väčšom množstve, spravidla za prítomnosti okradaných. Komunistická novoreč to nazýva vyvlastnenie, prerozdelenie, znárodnenie (hoci tu by bol marxisticky presnejší termín „zinternacionálnenie“), česká novoreč má na to zasa výraz „doplácní“.

SVASTIKA – starý symbol s nevhodnou nedávnou históriou, ktorý v súčasnosti používa už iba Antifa.

BULVÁR – toto asi nečakal nikto, že bulvár raz bude menej na grkanie ako mainstream...

BLÁZON – v súčasnosti si už niektorí pokrokovejší ľudia myslia, že byť bláznom je niečo viac ako byť abyčajným hlu-pákom.

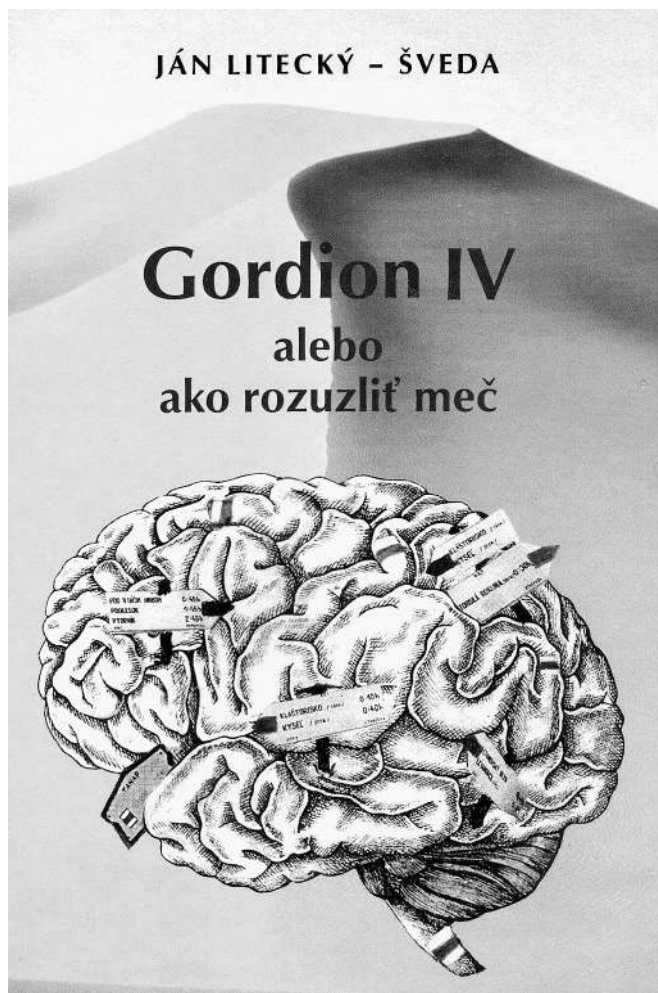
CIRKUS – voľakedy sa na pobavenie obecnstva vozili z Afriky slony a levy, teraz futbalisti.

ČERVENÁ ŽIARA – tá na obzore budúcnosti vždy končí dymom zo spáleniska...

DEJINY – komunistická očista dejín, rovnako ako ich prax, znamená čistky.

FAŠISTA – slovo vo funkcii Stalinovho pľuvanca. Používanie pľuvcov je typické pre ľudí pochádzajúcich z kloaky.

VÝROBA NOVÉHO ČLOVEKA – eufemizmus, ktorý vždy znamenal iba výrobu nových mŕtvol. Teraz sa na výrobu nového človeka dovažajú pracovné sily až z Afriky.

GREEN DEAL – nový druh marxisticko-leninskej cesty k chudobe.

STARNUTIE – jeho čaro je v tom, že človek sa už pomaly zmieruje so svojou nedokonalosťou.

Ako vždy, na záver je pripojených aj niekoľko „cudzích“ pierok, napríklad:

IMIGRANT: Hádam nebude niekto cestovať do zeme zasľúbenej, aby tam makal? (Norbert Borrmann)

KOMUNIZMUS: Systém dokonalého skríženia človeka a opice. (Michail Prišvin)

KONEČNE SLOBODA: Odkedy žijeme v slobodnom svete, už nie je kam sa vystaňovať. (Tomáš Janovic)

MONGOLI: Mongoli so svojimi šikmými očami sledujú krásnu Európu v agónii. (Alexander Blok)

ŽLČ: Dáva svoju žlč a nazývajú to novinami. (Friedrich Nietzsche)

POLITOLÓGOVIA: Nech sú požehnaní tí, ktorí nemajú čo povedať a napriek tomu sú ticho. (Karl Valentin)

(jzb)

STALO SA

1. marca 1920 vzniklo SND

3. marca 1973 vysvätil arcibiskup Agostino Cassaroli za biskupov Júliusa Gábriša, apoštolského administrátora Trnavskej arcidiecézy, Jána Pásztoru, nitrianskeho diecézneho biskupa a Jozefa Feranca, banskobystričského diecézneho biskupa – 50. výročie.

6. marca 1975 zomrel v Ríme pápežský prelát Dr. Štefan Náhalka, jeden z hlavných zakladateľov Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme.

7. marca 1939 minister zahraničia Chvalkovský informoval nemeckého diplomatického zástupcu v Prahe, že jeho vláda dáva Slovákom na slobodné rozhodnutie, či chcú ostať v Česko-Slovenskom štáte, alebo vyhlásiť samostatnosť Slovenska.

7. marca 1947 bol popravený Timotej Ištók (nar. 29. septembra 1891 vo Veľkých Kostolánoch, okres Piešťany). V roku 1918 vstúpil do čsl. armády, od roku 1936 bol riaditeľom žandárskej školy v Bratislave. Zaslúžil sa o to, že po odchode Čechov zo Slovenska bol vytvorený fungujúci slovenský policajný zbor. Pôvodne bol generálom žandárstva; od jesene 1944 bolo žandárstvo zaradené pod Ministerstvo národnej obrany. Do hodnosti generála ho vymenoval prezident Jozef Tiso na poslednom zasadaní slovenskej vlády 1. apríla 1945. Bol jediným generálom armády prvej Slovenskej republiky, ktorý bol po druhej svetovej vojne popravený.

11. marca 1924 sa v Udavskom narodil kardiológ Jozef Tomko.

11. marca 1939 prezident republiky Hácha vymenoval novú slovenskú vládu na čele s Karolom Sidorom. Jej ďalšími členmi boli: Jozef Sivák (školsťvo a národná osveta), Martin Sokol (vnútro), Július Stano (doprava a verejné práce), Peter Zafko (priemysel, obchod, živnosti a pôdohospodárstvo), Alexander Hrnčár (financie) a Gejza Fritz (spravodlivosť).

11. marca 1960 komunistická polícia zatkla a uväznila tajne vysväteného biskupa, jezuitu Jána Chryzostoma Korca. Biskup Korec bol 20. mája odsúdený Krajským súdom v Bratislave (predseda senátu Ervín Polakovič) „pre velezradu“ na 12 rokov väzenia, stratu občianskych práv a vypovedanie zo Západoslovenského kraja. Väznili ho v Prahe na Pankráci a potom vo Valdiciach pri Jičine až do 24. februára 1968.

12. marca 1929 sa v Košiciach narodil slovenský organista a pedagóg Ferdinand Klinda.

13. marca 1939 v noci z 12. na 13. marca Dr. Keppler dostal z Berlína príkaz urobiť všetko, aby sa Slovensko osamostatnilo. Preto sa obrátil na zosadeného predsedu vlády J. Tisu s pozvaním na rozhovor ku kancelárovi Nemecka A. Hitlerovi. Tiso dve prvé posolstvá odmietol. Ale keď prišiel tretí posol s pozvaním, overeným nemeckým konzulom v Bratislave E. von Druffelom, Tiso sa pobral do Bratislavy

a predložil vec na rozhodnutie predsedovi vlády Sidorovi, predsedovi Slovenského snemu Sokolovi a členom predsedníctva HSLS-SSNJ. Zišli sa všetci členovia Užšieho predsedníctva HSLS-SSNJ, členovia vlády a členovia predsedníctva Slovenského snemu. Títo ústavní a politickí predstavitelia Slovenska rozhodli, že Tiso má pozvanie prijať, vypočuť Hitlera, ale každé rozhodnutie rezervovať Snemu Slovenskej krajiny. Tisu prijal nemecký kancelár Adolf Hitler. Rozhovor trval 75 minút. Vo zvyčajnom monológu Hitler Tisovi oznámil, že sa rozhodol likvidovať „zvyšné Česko“ (Resttschekei), ale že jeho záujmy sa končia pri Karpatoch. Ak sa Slovensko rozhodne pre samostatnosť, on je ochotný uznať ju a zaručiť Slovákom ich nezávislosť. Tiso Hitlerovi odpovedal, že ľútuje, ale nie je v stave urobiť nijaké rozhodnutie v tejto veci, lebo to patrí výlučne do kompetencie Slovenského snemu.

14. marca 1939 o 9. hodine prišiel Tiso do Bratislavy a hneď zreferoval ústavným a politickým činiteľom, ktorí ho vyslali do Berlína, aká je tam situácia. O 10.57 h Snem Slovenskej krajiny otvoril svoje mimoriadne zasadanie, na ktorom sa zúčastnilo 57 poslancov z celkového počtu 63.

Predseda Snemu Martin Sokol vyzval poslancov, aby hlasovali, či sú za samostatný slovenský štát, alebo nie. Všetci prítomní poslanci povstaním zo svojich miest odhlasovali utvorenie samostatného slovenského štátu. Po krátkej prestávke predseda Snemu Dr. Sokol predložil na schválenie Zákon zo dňa 14. marca 1939 o samostatnom štáte Slovenskom, ktorý právne kodifikoval vyhlásenie samostatnosti a pretvoril Snem Slovenskej krajiny na zákonodarný Snem Slovenského štátu. Potom prišlo predsedníctvo Snemu k vymenovaniu prvej vlády Slovenského štátu. Tvorili ju: Jozef Tiso ako predseda vlády a ministri Vojtech Tuka (podpredseda vlády), Karol Sidor (vnútro), Ferdinand Čatloš (národná obrana), Jozef Sivák (školsťvo), Gejza Medrický (hospodárstvo), Ferdinand Ďurčanský (zahraničie), Gejza Fritz (pravosúdie), Mikuláš Pružinský (financie), Július Stano (doprava a verejné práce).

21. marca 1982 zomrel v rímskej nemocnici profesor Pápežského orientálneho inštitútu, významný historik Slovenska a slovanských krajín, kňaz východného rítu a člen Spoločnosti Ježišovej Michal Lacko.

23. marca 1939 napadli maďarské vojenské jednotky územie Slovenskej republiky tromi prúdmi z územia Podkarpatskej Rusi, ktorú krátko predtým začali okupovať. Do dejín vošla ako Malá vojna.

23. marca 1948 Slovenská národná rada schválila nové nariadenie č. 7/1948 o pracovných útvoroch, ktoré sa vlastne stali tábormi nútených prác. Občanov tam uvrhovali bez súdneho pokračovania, iba na príkaz trojčlennej komisie poverenctva

vnútra. Väzni v nich trpeli často v neľudských podmienkach, ba mnohí aj zahynuli. Podobnými tábormi v celej ČSR postupne prešlo asi 80 000 občanov.

23. marca 1968 zvolalo vedenie ZSSR najvyšších predstaviteľov štátov Varšavskej zmluvy (okrem Rumunska) na stretnutie v Drážďanoch (Dresden), kde všetci účastníci vyjadrili svoje znepokojenie nad stálym vzrastom „negatívnych tendencií“ v ČSSR.

23. marca 1959 v Leopoldove zomrel bl. Metod Trčka.

24. marca 1946 Štátna bezpečnosť vydala oficiálnu správu, že na Slovensku odhalila niekoľko protištatných skupín, ktoré udržiavali spojenie so slovenskými emigrantmi v Rakúsku a pracovali za obnovenie slovenského štátu. V tejto súvislosti zaviedli trestné pokračovanie proti viacerým slovenským študentom (Š. Chalmovský, A. Kšiňan, J. Bačkor, J. Viben).

25. marca 1988 sa v Bratislave konala sviečková manifestácia.

27. marca 1996 Národná rada SR po opätovnom prerokovaní schválila zákon č. 125/1996 o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému. Vyhlásila, že „KSČ a jej odnož KSS sú zodpovedné za spôsob vlády v našej krajine v rokoch 1948 – 1989, a to najmä za cieľavedomé ničenie tradičných hodnôt európskej civilizácie, národných a náboženských práv, za úmyselné porušovanie ľudských práv a slobôd, za justičné zločiny vykonané v politických procesoch, za teror vykonávaný proti nositeľom iných názorov, než aké zodpovedali učeniu marxizmu-leninizmu, za devastáciu hospodárstva, za zničenie tradičných princípov vlastníckeho práva, za zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely“. Zákon nariadil uložiť do vstupnej haly parlamentu pamätnú tabuľu s nápisom: Účastníci protikomunistického odboja sa zaslúžili o pád komunistického režimu a o znovuzastolenie demokracie na Slovensku. Patrí im za to vďaka. Návrh zákona inicioval poslanec NR SR Arpád Tarjánčí.

V roku 1822 ostrihomský arcibiskup Alexander RUDNAY zvolal do Bratislavy celouhorskú synodu. Synoda mala riešiť dôsledky jozefínskej cirkevnej politiky. Zaoberala sa povznesením náboženského života, riešila otázku škôl a iných vážnych otázok. Jej uznesenia však absolutistická vláda nedovolila vyhlásiť. Realizovali sa uznesenia o vydaní Biblie v národných jazykoch - slovenský preklad Biblie s jeho podporou zrealizoval v rokoch 1829 a 1832 Juraj Palkovič.

V roku 1922 Mons. ThDr. Eugen Filkorn, slovenský katolícky kňaz a pápežský prelát, poslanec Slovenského snemu založil Svoradov, internát pre katolíckych vysokoškolákov v Bratislave.

PRIPOMÍNAME SI

V marci si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti ne-dožili.

55 rokov	
Zuzana Tóthová, Bratislava	2.3.1971
60 rokov	
Janette Drápelová, Bratislava	13.3.1966
65 rokov	
Peter Palenčár, Korytné	30.3.1961
75 rokov	
Jana Masařová, Trnava	25.3.1951
81 rokov	
Jiří Nosek, Bratislava	17.3.1945
Mária Fiřová, Heřpa	23.3.1945
82 rokov	
Eduard Plšek, Hlohovec	2.3.1944
83 rokov	
Mária Dvorčáková, Levoča	5.3.1943
84 rokov	
Ivana Mravcová, Ivanka pri Dunaji	21.3.1942
Mária Jedličková, Nedožery-Brezany	25.3.1942
85 rokov	
Ľudmila Osuská, Studienka	31.3.1941

86 rokov	
Anna Meřtanová, Heřpa	28.3.1940
87 rokov	
Mária Halásová, Hlohovec	13.3.1939
Jozef Mikuř, Časťá	14.3.1939
90 rokov	
Ján Gregor, Banská Bystrica	8.3.1936
Jozefína Matúřková, Budmerice	18.3.1936
91 rokov	
Anna Strařiftáková, Modra	29.3.1935
93 rokov	
Ján Bilek, Jablonov	27.3.1933

Jubilantom
srdečne blahoželáme

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 79 rokov, 6. februára 2026, zomrela **Elena KRČMÁRIKOVÁ**, dlhoročná predsedníčka Regionálnej pobočky PV ZPKO v Lučenci.

† Vo veku 81 rokov, 19. februára 2026, zomrela **Emília IHNÁTOVÁ**, manželka politického väzňa Jána Ihnáta, ktorá spolu s manželom založili Regionálnu pobočku PV ZPKO v Kořiciach. Posledná rozlúčka so zosnulou sa konala 23. februára 2026 v Kořiciach. Lúčili sa syn Martin s rodinou, príbuzní a delegácie členov pobočiek organizácie politických väzňov v Kořiciach a v Levoči pod vedením podpredsedu PV ZPKO Štefana Nováka a predsedníčky RO PV ZPKO v Preřove Márie Dvorčákovej.

Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort nebude financovať náš časopis Svedectvo a súčasné vedenie rezortu zrejme nedopatrením rozhodnutie bývalého vedenia MV SR nezruřilo. Preto aj naďalej sme odkázaní na Vašu pomoc, bez ktorej vydávanie Svedectva nie je možné zabezpečiť. Výřku štátnej dotácie síce súčasná vláda vrátila na úroveň spred vlády Igora Matoviča, ibaže stále zostáva v platnosti zákaz financovať z nej aj vydávanie Svedectva. Znovu sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vařom

okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj poteřili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109**, alebo sa kontaktujte na tel. čísle: 02-52 63 81 56.

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

PRISPELI NA SVEDECTVO

JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
Michal Malatinský, Bratislava	10 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava	20 EUR
Anna Letrichová, Krásna Hôrka	50 EUR
MVDr. Peter Blařko, Bratislava	76 EUR
Petronela řustová, Pieřšany	50 EUR
MUDr. Ján Balon, Zborov	80 EUR
Páter Jozef Kendra, Zlaté Moravce	10 EUR
Margita Bařalíková, Bratislava	30 EUR
Viliam Horák,	
Bánovce nad Bebravou	15 EUR
Vladimír Havrilla, Bratislava	60 EUR
Ing. Michal Jedinák,	
Dolné Vestenice	20 EUR
Marián Danko, Trebiřov	20 EUR
PaedDr. Jana Blublová,	
Ivanka pri Dunaji	80 EUR
Pavol Molitor, Malé Leváre	10 EUR
Stanislav Zahuranec, Spiřské Vlachy	20 EUR
Mária Masárová, Trenčianska Teplá	15 EUR
Vladimír Gregor, Bratislava	6 EUR
Jozef Baláž, řalobín	150 EUR
Ivana Mravcová, Ivanka pri Dunaji	100 EUR
Ida Nayová, Pezinok	26 EUR
Eleonóra Belajová, Bratislava	20 EUR
Jozef Herman, Svätý Jur	20 EUR
Anna Lanátorová, Bratislava	16 EUR
Andrej Strařifták, řenkovice	26 EUR
Andrea Strařiftáková, Modra	15 EUR
Klára Brodňanská, Ruřomberok	40 EUR
Ing. Eva řalapková, Stará Ľubovňa	10 EUR
Mária řalapková, Ruřomberok	50 EUR
Zuzana Hlinková, Kořice	10 EUR
Jarmiřa Ořvoldová, Gajary	10 EUR
Mária Sýkorová, Trnava	10 EUR
Oľga Margetinyová, Hlohovec	130 EUR
Dr. Marta Filová, řilina	10 EUR
řofia Szatmáryová, Spiřské Vlachy	5 EUR
Miro Nemeć, Ludanice	11 EUR
Vojtech Bednár, Trstená	20 EUR
Vladimír Kolada, Námestovo	10 EUR
Jaroslav Barcaj, Hradiřte pod Vrátnom	5 EUR
Martin Lacko, Modrová	20 EUR
MUDr. Jolana Nováková, Bratislava	80 EUR
Mgr. Martin Vrabček, Liesek	50 EUR
Ľubomíra Kozľová, Bratislava	10 EUR
Duřan Kvartek, Zborov	4 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

PRIPOMÍNAME

Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.**

Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovoľajú do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.

Toto rozhodnutie vyrobalo právo -
platnosť dňa 30. 10. 1990 u Ján L u k á ě

Krajský súd v Košiciach, odd. Ri
dňa 7. XI. 1990

1 Rt 151/90

U Z N E S E N I E

Krajský súd v Košiciach na neverejnom zasadnutí dňa 10. októbra 1990 - v rehabilitačnom konaní - v trestnej veci Štátneho súdu v Bratislave sp. zn. 2 Ts III 56/51 proti odsúdenému Jánovi L u k á ě o v i a spol. rozhodol

t a k t o :

Podľa § 2 ods. 1 písm. c) Zák. č. 119/90 Zb. o súdnej rehabilitácii sa zo zákona z r u š u j e :

1. právoplatný rozsudok Štátneho súdu v Bratislave zo dňa 19. 6. 1951 sp. zn. 2 Ts III 56/51, ktorým boli obvinení :

1. Ján L u k á ě, nar. 31. 5. 1928 v Lastomíre,
2. Michal P l e c e n í k, nar. 6. 10. 1927 v Sliepkovciach,
3. Pavol J e n ě a, nar. 20. 12. 1927 v Dlhom Klčove,
4. Ján P a l e n ě í k, nar. 8. 4. 1930 v Parčovanoch,
5. Michal B r o z, nar. 2. 2. 1930 v Drahove,
6. Anton P r í h o d a, nar. 12. 8. 1931 v Trebišove,
7. Jozef T r u c h a n, nar. 6. 8. 1931 v Trebišove,
8. Michal S a b o l, nar. 3. 5. 1931 v Trebišove,
9. Ján S i k s a, nar. 23. 6. 1929 v Parčovanoch,

uznaní vinnými z trestného činu velezrady podľa § 78 ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. a) Tr. zák. z r. 1950,

10. Ondrej J e n ě a, nar. 13. 4. 1930 vo Vojčiciach uznaný vinným z trestného činu nadržiavania podľa § 163 ods. 1 Tr. zák. z r. 1950,

11. právoplatný rozsudok Štátneho súdu v Bratislave zo dňa 19. 6. 1951 sp. zn. 2 Ts III 56/51, v spojení s uzneseniami Najvyššieho súdu v Prahe z 28. 11. 1951 sp. zn. To II 237/51 a z 20. 12. 1951 sp. zn. To II 260/51, ktorými boli obvinení :